

Stroke Riskometer mobilā aplikācija išēmiska insulta risika noteikšanai: lietotāju pieredzes apskats

Kristīne Čerņikova¹, Zane Liepiņa²

¹ Nacionālais rehabilitācijas centrs "Vaivari", Latvija

² Rīgas Stradiņa universitāte, Rehabilitācijas katedra, Latvija

Ievads. Pēc Pasaules Veselības organizācijas (PVO) datiem insults ir trešajā vietā nāves cēloņu vidū pasaulē uzreiz pēc sirds un asinsvadu un onkoloģiskajām slimībām. Mūsdienās informācijas tehnoloģijas arvien plašāk tiek lietotas veselības veicināšanai, piemēram, dažādas mobilās aplikācijas, kas radītas indivīda veselības izglītības līmeņa paaugstināšanai. *Stroke Riskometer* ir mobila aplikācija, kas ar īpašu algoritmu izvērtē katra lietotāja personīgos išēmiskā insulta riska faktorus, kas tieši ietekmē insulta iespējamību nākamo piecu līdz desmit gadu laikā. *Stroke Riskometer* aplikācija ir tests, kas sastāv no 20 jautājumiem (vecums, dzīvesveids, hroniskās slimības u. c.). Testa rezultāti parāda procentos lietotāja risku saslimt ar išēmisko insultu tuvāko piecu un desmit gadu laikā. *Stroke Riskometer* ir jauna paradigma išēmiskā insulta primārās profilakses izglītībā. Pasaules Insulta organizācija, Eiropas Insulta asociācija un Pasaules Neirologu federācija ir apstiprinājušas *Stroke Riskometer* aplikācijas lietderību.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Darba mērķis ir izpētīt personu pieredzi *Stroke Riskometer* aplikācijas lietošanā. Pētījuma dizains – kvalitatīvs pieredzes pētījums. Pētījumā piedalījās astoņi rehabilitācijas centra pacienti – sešas sievietes un divi vīrieši – vecumā no 50 līdz 65 gadiem. Atlases kritēriji: prasmes lietot viedtālruni un lasīt angļu / krievu valodā. Pētījumā tika izmantota *Stroke Riskometer* aplikācijas versija 3.0.1, dalībnieki lejupielādēja aplikāciju viedtālrunī un atbildēja uz 20 aplikācijas testa jautājumiem par išēmiskā insulta riska faktoriem. Pēc tam tika veiktas individuālas nestrukturētas intervijas ar atvērta tipa jautājumiem par intervējamo personu pieredzi *Stroke Riskometer* aplikācijas lietošanā. Interviju laikā tika veikts audioieraksts, vēlāk iegūta informācija transkribēta un veikta satura analīze pēc *Satu Elo* un *Helvi Kyngas* (2007) deduktīvās satura analīzes metodes.

Rezultāti. Apkopojot intervijās iegūto materiālu, tika izvirzītas četras pamatkategorijas: zināšanas par išēmisko insultu, pašreizējais dzīvesveids, išēmiska insulta riska profilakse, veselīga dzīvesveida ievērošanas vai ieviešanas ikdienā veicinošie faktori, *Stroke Riskometer* aplikācijas lietošanas pieredze. Testa veikšanas laikā katram indivīdam tika konstatēti personīgie riska faktori, kas paaugstina išēmiskā insulta iespējamības risku. Atbilstoši atklātajiem riska faktoriem aplikācija ar īpašu algoritmu izskaitļoja personas išēmiskā insulta absolūto risku procentos (tuvāko piecu un desmit gadu laikā) un relatīvo išēmiskā insulta risku reizēs, salīdzinot to ar lietotāja vienaudzi bez riska faktoriem. Pētījuma dalībnieku pieredze ir praktiskā veidā iegūto zināšanu un prasmju kopums. Aizpildot *Stroke Riskometer* aplikācijas testu, indivīdam bija iespēja apkopotā veidā apskatīt veselību ietekmējošu lēmumu sekas (išēmiskā insulta risks tuvāko piecu un desmit gadu laikā).

Secinājumi. Pētījuma dalībnieku pieredze, lietojot *Stroke Riskometer* aplikāciju išēmiskā insulta riska noteikšanai, ir vairāk pozitīva nekā negatīva. *Stroke Riskometer* aplikācijas testa aizpildīšanas laikā pētījuma dalībniekiem tika konstatēti išēmiskā insulta riska faktori, saistīti ar indivīdu dzīvesveidu, hroniskajām slimībām, iedzimtību, sirds un asinsvadu sistēmas slimībām un palielinātu ķermeņa masu. Dalībnieki paaugstināja izglītības līmeni par išēmiskā insulta riska faktoriem. Veselības uzvedību ietekmē ne tikai indivīda motivācija un pārliecība par savu rīcību, bet arī sociālās vides atbalsts.